

ral s čela učiteljstvu, štreberstvo bo moralo najti zasluženo »plačilo«. Da se to temlažje izvrši, zdi se pri sedanjih razmerah res, da je **podržavljenje ljudske šole neobhodni korak k boljšemu**, morda prvi korak, ki mu naj sledi mogoče še boljša oblika. Ne brez kontrole in brez nadzorstva bodi bodoče učiteljstvo, ali ta kontrola in nadzorstvo bodita pravična, stroga, ljudomila, času primerna, strokovna in občna, t. j. ne odvisna od par oseb ali ene stranice. Državni interes to zahteva. Le tedaj, le z značajnim učiteljstvom, ki mu njegov značaj ne bo ovira, smemo upati, da bodoča šola res reši svojo nalogo. Izbira primerne učiteljstva bo tedaj odločilna, jeli se posreči bodoča šola. To je skala, ob kateri se lahko razbije šibek čolnič vseh namenov. Zato bo treba boljše in temeljitejše vzgoje učiteljskega naraščaja in učiteljstva, toli umstvene, kolikor vzgoje srca. Važna bo vzgoja učiteljstva v praktičnih vedah; doma bo moralo biti učiteljstvo v vseh važnejših socialnih vprašanjih, toli teoretično, kolikor praktično. Učitelji (učiteljice) bodo morali biti izkušeni v življenju, odprtega srca, ljubitelji resnega dela, da bo tudi mladina vžljubila delo in v njem našla svojo zabavo in svoj spas. Sedanj, po »zaposlevalnih« tečajih vzgojen učiteljski naraščaj ne bo zadostoval težavni nalogi, moral bo vnovič pod kladivo.

Mnogoštevilni razredi, kjer se vse siloma reducira na mehanizem, bodo morali izginiti, da bo mogoče učitelju stopiti v neposredno srčno vez s svojimi učenci. **Šola bo morala biti enako pristopna vsakomur**, kar zdaj ni, ker drage življenske razmere zapirajo visoko nadarjeni proletarski mladini pot v one šole, kjer se čisto topoglavci potomci bogatejših slojev v svojo, narodovo in državno škodo prerivajo hočeš nočeš s klopi v klop. Tu ne bodo zadostovala dijaška podpora društva in slične privatne dobrodelne ustanove, tu bo treba obsežne državne akcije, da se odpravi to zlo. Cvet naroda, in bodi rojen tudi pod slamnatno streho ali v kleti predmetne vojašnice, naj pride na površje; šola naj mu otvori svoja vrata na stežaj.

V šoli naj se resnica vedoma ne potvarja, resnici odprite duri, če hočete, da zasadi v ljudstvu kultura svoje trdne korenine, da nove vrednote civilizacije obogate bodoče življenje. Pouk v verstvu naj osredotoči svoj vpliv na srčno stran vzgoje, v znanstvene predmete ni treba, da se uriva; to bo njemu in mladini pač le v prid. — In da se more vse to izvršiti, uvidevamo, da mora država prevzeti vse šolstvo v svoje roke. Država bodi gospodar šole, stariši, učitelji, zdravniki pa osebe, ki naj jo vodijo.

Ako vse te točke upoštevamo, ter jim novo se pojavljajoče pridružimo, smemo upati, da sprejme šola ono novo lice, ki ga zahtevajo sile razmer. Ni nam pomagano z izvršitvijo samo ene točke, če drugo zanemarimo. Za vse moramo najti točno formulo, po kateri naj se rešijo. Spoznavajmo pa sicer, da je šolsko vprašanje del socialnega vprašanja, ali dandanes velevažni del, ki bo tvoril važno točko prihodnje zakonodaje.

To niso utopije, to se bo moralo izvršiti, če nam je res kaj na boljši bodočnosti. Le na ta način se oddolži sedanja generacija prihodnji ter izplača dolg padlim junakom.

Slovensko srednješolstvo na Štajerskem.

Mariborska »Straža« opisuje in pojasnjuje v zanimivem in jako poučnem članku pod zgornjim naslovom razmere slovenske srednješolske mladine na Štajerskem. Članek se glasi:

Številke govorijo; te razpršijo na hip vsa ugibanja in prazna sklepanja. Sliši vedno v zadnjem času, da študira preveč slovenskih fantov. To ni res. Znano je pač, da se jih pri nas mnogo premalo posveti realnim študijam; ni treba dokazovati, da je skrajni čas, da se slovenski naraščaj poprime zlasti višje trgovske in obrtne izobrazbe; številke pa pričajo, da je primeroma tudi malo število slovenskega dijaštva na gimnazijah. Ne govorimo pa o tem, da je izobrazba v kmetijstvu potom šolstva na Štajerskem popolnoma nezadostna.

Na Slovenskem Štajerskem nimamo za skoro pol milijona Slovencev nobene slovenske srednje šole, pač pa gimnazij v Celju in Mariboru s slovenskim in nemškim učnim jezikom. Nemci, ki jih je 67.825, imajo popolne višje gimnazije v Celju, Mariboru in Ptuju, ter realko v

Mariboru, katere zavode obiskujejo tudi slovenski dijaki. Na teh šolah je bilo leta 1913—1914 slovenskih srednješolcev 700, dočim je bilo nemških 885. Na eno srednjo šolo pride na Štajerskem 400.000 prebivalcev slovenske narodnosti, a na eno šolo samo 17.000 prebivalcev nemške narodnosti. Na 10.000 prebivalcev slovenske narodnosti pride 17:5 slovenskih, na 10.000 prebivalcev nemške narodnosti pa 130:5 nemških srednješolcev. Te številke pa nam razkrijejo ves žalostni položaj bodočega slovenskega uradništva na Slov. Štajerskem. To mora postati drugače!

Zanimajo le še podatki o številu dijakov po posameznih razredih srednjih šol. Če primerjamo število slovenskih in nemških spodnje- in gornje-gimnazijcev, opazimo žalostno dejstvo. V spodnjih razredih je v razredih kakor v Mariboru in Celju skoro vedno dvakratno število slovenskega dijaštva, dočim se to razmerje takoj spremeni v gornjih razredih in sicer tako, da je v teh včasih do dve tretjine Nemcev. Povprečno ne doseže cilja izmed že itak majhnega števila slovenskega dijaštva nad 50 odstotkov, včasih jih pride do mature celo samo nekaj odstotkov, dočim je za nemške dijake tudi v tem oziru izid ugodnejši.

Kdo je kriv tem neznosnim razmeram naše srednješolske mladine? Največ zakrivijo to starši sami, oziroma njih namestniki, ki jih imajo v varstvu. Polaga se od njih deloma premalo važnosti na vztrajno marljivo delo in učenje. Krivde pa ne priznavašmo učiteljem in profesorjem. Nekateri preveč učijo s petkami, namesto z razlago. Znaš ali ne znaš, to je glavno načelo; prizadevanja in truda, da bi se uglobila večina učencev v obširno snov, ne poznajo nekateri gospodje. Brez zamere! Toda ta metoda učenja je dovedla do teh neuspehov, katerih poprej nismo poznali. Časi so minili, ko so se profesorji z veliko vnemo brigali za slovenske dijake, kako da stanujejo, kako se hranijo, pod kakim nadzorstvom da so izven šole. To delo ne spada sicer v delokrog državnega uradnika, toda je jako idealno in narodno, ki ga zahteva od vsakega narodni interes. Hvala Bogu, še tudi taki profesorji niso izumrli! Na njih požrtvovalnost še stavimo upanje, da se stvar obrne na boljše!

Iz Zagreba.

DR. MILE STARČEVIĆ.

Dne 10. t. m. je umrl v Zagrebu v starosti 56 let poslanec v hrvatskem saboru dr. Mile Starčević. Pokojni dr. Mile Starčević je bil voditelj starčevićanske skupine hrvatske stranke prava. Z jekleno konsekvenco je zastopal in zagovarjal politične ideje svojega strica dr. Ante Starčevića. Preverjen je bil, da so ti nazor, te ideje edino pravi in spasiateljni za hrvatski narod. Blagi pokojnik je bil kristalno čistega značaja in požrtvovalne ljubezni do domovine. Ko je spoznal namene in napačna pota, po katerih je stopala frankovska pravaška skupina, je odcepil svoje pristaše od te stranke in hodil odslej svoja pota. Zavzemal se je za tesno združitev hrvatskega in slovenskega naroda v eno upravno skupino. Trdno je bil prepričan, da doživi hrvatski in slovenski narod lepo in srečnejšo bodočnost. Odlični mož tega ni dočakal, a zasejal je seme, ki bo gotovo obrodilo prejalislej najlepši sad. Odličnega moža ohrani slovenski narod v trajnem spominu!

Iz naše organizacije.

»Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem« naznanja podporanim vdovam in sirotam, da je moralo v mesecu februarju t. l. plačati od vseh v letu 1916 izplačanih podpor vsled cesarskega ukaza o pristojbinah od zavarovalnih pogodb, pogodb o domstirnih rentah itd. nov davek. — Ta davek Vam bo naš blagajnik vsled odboroškega sklepa z dne 11. marca 1917, 1. aprila (v I. četrtletju) odtegnil za celo leto 1916, dne 1. julija (v II. četrtletju) za prvo polovico leta 1917 in potem vedno četrtletno naprej. — Ako bi se morebiti ta davek še zvišal, se Vam bo v isti meri odtegnil. V Ljubljani, dne 20. marca 1917.

Vabilo k občnemu zboru Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani, ki bo v sredo, dne 4. aprila 1917, ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6, z običajnim dnevnim redom.

Vabilo k občnemu zboru »Narodne šole«, ki bo v sredo, dne 4. aprila 1917, ob pol 10. uri dopoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6 z običajnim dnevnim redom.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Kristina Hočevarjeva je nameščena za suplentinjo v Novem Vinklju; Justina Kmetova za provizorično učiteljico v Šturijah in Katarina Punčuhova v Spodnjem Logatcu; Ivana Kranner - Leilerjeva za suplentinjo v Gornjem Logatcu in Gabrijela Pipanova v Poljanah. Stalnemu učitelju Karlu Gorišku je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole v Zatičini, stalni učiteljici Melaniji Fajdigovi pa začasno vodstvo ljudske šole v Smartnem pri Kranju in stalni učiteljici Ani Schiffrerjevi začasno vodstvo ljudske šole v Kovoru; Kristina Rogarjeva je nameščena za suplentinjo na Dobrovi, Marija Armičeva pa na Krtni; Ivan Poznik je nameščen za suplenta v Lienfeldu pri Kočevju; stalnemu učitelju Matiji Brezovarju je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole v St. Rupertu; suplentinja Ema Rudolfova je imenovana za začasno učiteljico v St. Vidu pri Vipavi; začasna učiteljica Pavla Herbštova nadomešča v St. Petru na Krasu obolelo učiteljico Frančiško Vilharjevo; za suplentinje so nameščene: Marija Stepančičeva na Travi, Stanislava Budnova v Trebnjem in Marija Španova v Preserju; istotam je stalni učiteljici Tereziji Grebenčevi poverjeno začasno vodstvo ljudske šole.

—r— **Supletinja na c. kr. vadnici c. kr. učiteljstva v Ljubljani** Lea Levec je imenovana za vadniško učiteljico na tem zavodu.

—r— **Nadzorovalna dama na mestnem dekliskem liceju v Ljubljani** Marija Weßnerjeva je odlikovana z zlatim zaslužnim križcem. Iskreno čestitamo!

—r— **Sedmič odlikovan.** Gosp. Antonu Lokarju, stotniku v generalnem štabu, ki opravlja sedaj posle vojnega atašeeja v Sofiji, ki je sin našega tovariša Ivana Lokarja, nadučitelja v p. v Ljubljani, je podelil turški sultan v drugič odlikovanje, in sicer železni polumesec. Že poprej je dobil dve avstrijski, nemško in dve bolgarski odlikovanji. Našemu tovarišu čestitamo na vrlem sinu!

—r— **Šola za invalide v Ljubljani.** V zadnji številki smo poročali, da se je Celju ustanovila slovenska šola za invalide. Taka šola obstoji že delj časa tudi v Ljubljani na c. kr. obrtni šoli pod vodstvom gosp. ravnatelja Šubica. Poljedelstvo poučuje ravnatelj Rohrmann in sadjarski nadzornik Humeck. Pouk posluša sedaj 25 invalidov.

—r— **Deželni odbor kranjski** je sklenil na svoji seji, da se pridruži skupnemu koraku avstrijskih kronovin za primeren državni prispevek v zboljšanje gnotnega položaja ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva. Radovedni smo, ali bo imel ta skupni korak vseh avstrijskih deželnih odborov kaj uspeha pri centralni vladi?

—r— **Snujmo vojaške domove.** V Cerknici na Notranjskem so bili priredili koncert v korist vojaškega doma, ki ga bodo v kratkem času otvorili v Cerknici. Pri koncertu sta sodelovala kraljevi bavarski dvorni igralec Jožef Hübel iz Monakovega in koncertni pevec Karel Neumann z Dunaja. Spremljevanje na glasovirju je prevzel tamošnji organist Vinko Vodopivec. Čisti dohodek 413 K 80 vin, so izročili c. in kr. vojaškemu poveljstvu. Koncert je dobro uspel in je bil mnogobrojno obiskan.

—r— **Kristina Ravnikar.** Ponoči od 5. na 6. marec je umrla Kristina Ravnikar, začasna učiteljica na nemški mestni osemrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani. Naše sožalje!

OTON pl. DETELA.

Dne 13. marca 1917 je umrl v 78. letu svoje starosti v gradu pri Sv. Duhu poleg Škofje Loke Oton pl. Detela. — Oton pl. Detela je bil komtur Franc Jožefovega reda z zvezdo, vitez reda železne krone III. vrste, član gosposke zbornice, državnega zbora, predsednik komisije za pogozdovanje Krasa in 17 let deželni glavar vojvodine Kranjske. Dne 17. julija 1887 je bil pl. Detela privrkat izvoljen v deželni zbor v kmetiškem volilnem okraju Kranj-Tržič-Škofja Loka. Deželni poslanec je ostal do 23. marca 1908. V deželni odbor je bil izvoljen dne 26. januarja 1883 in je bil leta 1891 imenovan za deželnega glavarja. S posebno vnemo je zastopal ob vsaki priliki kmetiške zadeve in se potegoval za koristi kmetiškega stanu. S tem si je pridobil res velikih zaslug. Ud. c. kr. km. »jske družbe za Kranjsko je bil pok. pl. Detela 48 let. Dne 24. novembra 1875 je bil izvoljen v glavni odbor, 20. junija 1901 pa je bil izvoljen za predsednika. Kot tak je vodil družbo do leta 1908, ko se je preselil iz Ljubljane. Tedaj ga je družba imenovala za častnega člana. Posebnih zaslug si je pridobil pri ureditvi zemljiškega davka. Bil je koncilijanten mož in pravičen tudi do svojih političkih nasprotnikov. Za učiteljske koristi se ni zavzemal, za prospeh ljudskega šolstva v deželi ni mnogo storil.

Štajerske vesti.

—š— **V komisiji za asanacijo Brežic**, ki jih je nedavno potres dokaj poškodoval, se nahaja tudi tamošnji naš tovariš Ignacij Supan.

—š— **Tovariš Franjo Voglar**, učitelj na deški okoliški ljudski šoli v Celju in poročnik v r. pri 87. pp. se nahaja že dalj časa v rezervni bolnici v Solnogradu. — Pred par meseci je odšel na jugo-zahodno fronto kot praporščak ter si je tu priboril srebrno hrabrostno kolajno I. reda. Obollevši je odšel potem v bolnico v Inomost, odtod pa v Solnograd. Kakor smo zvedeli, je že precej okreval. — Prav srčno želimo, da bi bil vrli tovariš kmalu spet čil in zdrav!

—š— **Italijanska šola v Celju.** Ljudska šola za otroke laških beguncev v Celju se je nahajala pri »Zelenem travniku«. A tamošnje prostore je zasedlo vojaštvo in tako imajo sedaj laški otroci — pričenši s 1. marcem t. l. — pouk ob popoldnevih v edinih dveh sobah slovenske okoliške ljudske šole. — V sili je tudi Slovenec dober...